

27858 Gewasbeschermingsbeleid
Nr. 764 Brief van de staatssecretaris van Landbouw,
Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 juni 2026

Hierbij informeer ik u over de voortgang van enkele dossiers op het gebied van gewasbescherming. In deze brief wil ik, ter voorbereiding op het debat gewasbeschermingsmiddelen van 11 juni aanstaande, de stand van zaken op het convenant gewasbescherming en vervolgens op enkele onderwerpen met betrekking tot de toelating en toepassing van gewasbeschermingsmiddelen.

Over de voortgang van de Europese besprekingen over het Omnibus voorstel voor de veiligheid van voedsel en diervoeder zal uw Kamer apart worden geïnformeerd.

Stand van zaken convenant gewasbescherming

Onder leiding van Gert-Jan Segers als onafhankelijk voorzitter zijn op 6 mei gesprekken gestart over een convenant voor gewasbeschermingsmiddelen. Inzet hierbij is het gebruik van schadelijke gewasbeschermingsmiddelen in de plantaardige sector fors terug te dringen. Richting 2040 – met mijlpalen in 2031, 2033 en 2035- moet de plantaardige sector stap voor stap transformeren zodat ze een bijdrage levert aan de bescherming van water, natuur en gezondheid, en een goed verdienmodel voor telers (Kamerstuk 27858, nr.745).

Met de keuze om afspraken op hoofdlijnen vast te leggen in een convenant met veel partijen, wil ik in de eerste plaats bereiken dat maximaal draagvlak en verbinding ontstaat voor de te behalen doelen, waaronder de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Zoals gemeld (Kamerstuk 27858, nr.745) is de inzet om dit convenant op hoofdlijnen op te leveren vóór de zomer. Daarmee wordt een eerste stap gezet en blijft verdere invulling nodig. Dit zal na de zomer vorm moeten krijgen in deelconvenanten. Ik zal u voor de zomer over de uitkomst van de gesprekken informeren.

Toelating van gewasbeschermingsmiddelen

Toelating en toepassing nationaal afstemmen op KRW-normen

lenW en LVVN nemen diverse acties in het belang van de doelen van de KRW (Kamerstuk 27 625, nr. 716). Zo wordt er gewerkt aan een nieuwe methodiek om de toelating van gewasbeschermingsmiddelen af te stemmen op KRW-genormeerde stoffen die de normen structureel overschrijden. Inmiddels is de selectiemethodiek ontwikkeld waarmee het Ctgb die normoverschrijdingen kan selecteren die aannemelijk kunnen voortkomen als gevolg van toepassing van gewasbeschermingsmiddelen volgens wettelijke gebruiksvoorschrift. Daarnaast werken Wageningen Research (WR) en Deltares aan het wetenschappelijke model dat beschrijft hoe toelatingen moeten worden beoordeeld aan de KRW-normen in KRW-waterlichamen. Het interim model is opgeleverd en wordt in 2026 verder ontwikkeld tot de definitieve beoordelingsmethodiek. Een en ander zal zijn beslag krijgen via een wijziging van de Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Rgb). Naar verwachting kan het Ctgb dan vanaf begin 2027 starten met de herbeoordelingen op basis van KRW-genormeerde stoffen. Op basis van een analyse die is uitgevoerd in het KRW impulsprogramma zijn hiervoor 11 werkzame stoffen in nog toegelaten gewasbeschermingsmiddelen in beeld. De herbeoordeling van middelen op basis van deze stoffen kan leiden tot gebruiksbeperkingen. Of en in welke mate dat gebeurt, zal duidelijk worden tijdens de beoordeling.

WUR impactanalyse TFA middelen

Het Ctgb heeft op 19 januari 2026 aangekondigd dat het 46 gewasbeschermingsmiddelen die de metaboliet trifluorazijnzuur (TFA, een PFAS) vormen tussentijds gaat herbeoordelen op basis van nieuwe wetenschappelijke informatie uit Denemarken (Kamerstuk 27858, nr. 739). Omdat deze herbeoordeling mogelijk grote gevolgen kan hebben voor de beschikbaarheid van gewasbeschermingsmiddelen voor de Nederlandse landbouw heeft Wageningen University & Research (WUR) op mijn verzoek een impactanalyse uitgevoerd voor de middelen die nu worden herbeoordeeld. De bijgevoegde impactanalyse laat zien dat verschillende teelten voor het bestrijden van ziekten en plagen in die teelten nog erg afhankelijk zijn van TFA-vormende middelen. Mocht het Ctgb ingrijpen bij middelen die TFA vormen, dan zal het aanbod van stoffen met verschillende werkingsmechanismen afnemen. Hierdoor neemt het risico op resistentie tegen de

overgebleven actieve stoffen en resistentiegenen toe. Om resistentie te beheersen, is het daarom essentieel dat er effectieve laag-risicomiddelen met nieuwe werkingsmechanismen op de markt komen.

Inmiddels heb ik deze uitkomsten samen met de sector besproken waarbij het beeld van de potentiële impact voor teelten breed wordt gedragen. Binnen het convenant gewasbeschermingsmiddelen, waarover momenteel wordt onderhandeld, wil ik samen met stakeholders afspraken maken hoe we de afhankelijkheid van deze middelen kunnen verminderen door bijvoorbeeld (groene of niet chemische) alternatieven sneller toepasbaar te krijgen of het gebruik van weerbare rassen binnen de keten te bevorderen. Daarnaast wil ik kijken hoe de sector in het vervolg op het praktijkprogramma plantgezondheid pilots kan opzetten waarin alternatieven worden beproefd. Ook zet ik in op de verdere praktijkgerichte en fundamentele kennisontwikkeling via het innovatiespoor van het convenant.

Uitsluiten niet-nalevers voor vrijstelling

Uw Kamer is op 4 februari 2026 (Kamerstuk 27858, nr. 741) geïnformeerd over de stand van zaken over het uitsluiten van niet-nalevers voor een volgende vrijstelling. Uitkomst van de verdere verkenning is het voornemen om in 2027 een inflatiecorrectie plaats te laten vinden op de boetebedragen zoals deze zijn opgenomen in de bijlage bij de Rgb. Deze correctie zal plaatsvinden voor zowel de boetebedragen voor gewasbeschermingsmiddelen als die voor biociden. Deze bedragen zijn sinds 2008 niet meer aangepast. De inflatie tussen 2008 en heden bedraagt 54%. Tevens onderzoek ik of deze inflatiecorrectie richting de toekomst op een gestructureerde manier vormgegeven kan worden. Dit is een eerste stap die op korte termijn genomen kan worden.

Tegelijkertijd wordt er komende maanden verder verkend hoe de (financiële) bedrijfsomvang in dezelfde periode gewijzigd is, en wat dat betekent voor de hoogte van de bestuurlijke boetes, ook gelet de aanbeveling om tot differentiatie van de boetebedragen te komen, zoals die is gedaan in het rapport over de evaluatie van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) ¹. Daarbij wordt er ook gekeken naar het verschil in boetebedragen tussen het overtreden van het gebruiksvoorschrift van een vrijgesteld

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/2026/01/28/eindrapport-evaluatie-wet-gewasbeschermingsmiddelen-en-biociden>

middel versus het overtreden van het gebruiksvoorschrift van een regulier toegelaten middel als ook naar het overtreden van de voorwaarden uit het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Op dit moment worden voor vergelijkbare overtredingen verschillende boetebedragen gehanteerd, de wens is om dit te uniformeren.

We geven de sector op dit moment veel vertrouwen om de voorschriften uit eigen beweging na te leven, hier wordt echter niet altijd zorgvuldig mee omgegaan. Bewuste overtredingen verdienen hogere boetes. Daarom ben ik voornemens de boetebedragen fors te verhogen. Daar staat dan tegenover dat er voldoende mogelijkheden moeten zijn om bij geringe overtredingen of oprechte vergissingen coulantie toe te passen vanuit toezichthouders. Hier moet de hiervoor benoemde differentiatie een belangrijke rol in spelen.

Toepassing van gewasbeschermingsmiddelen

Groene praktijkpilots

Het vergroten van de beschikbaarheid van laag-risico groene middelen voor telers en het stimuleren van gebruik daarvan is één van de speerpunten van het gewasbeschermingsbeleid. Daarom zijn dit jaar in samenwerking met de sector pilots opgestart in zowel de open als de bedekte teelt om kennis op te doen over versnelde integratie van nieuwe groene middelen in geïntegreerde teeltsystemen. Dit project faciliteert experimenteerterruimte met nieuwe groene middelen, voorafgaand aan hun definitieve toelating. Hiermee wordt bijgedragen aan versnelde implementatie in de praktijk van groene middelen waarbij tevens wordt voldaan aan de geldende wettelijke kaders. Doordat de pilots inspelen op *Mycosphaerella* in de komkommerteelt en *Phytophthora* in de aardappelteelt, wordt tegelijkertijd ook bijgedragen aan het verlichten van deze prangende knelpunten. Dit project is een toonbeeld van succesvolle samenwerking tussen sector en overheid waarbij er gezamenlijke stappen worden gezet om het gebruik van schadelijke chemische middelen te verminderen. Met bovengenoemde pilots geef ik uitvoering aan de motie Van der Plas (Kamerstuk 27 858, nr. 720).

Aanscherpen eisen voor vakbekwaamheidsbewijs

In lijn met de motie Van Campen (Kamerstuk 27 858, nr. 691) vind ik het belangrijk dat binnen de opleiding voor een vakbekwaamheidsbewijs gewasbescherming aandacht wordt besteed aan zowel de reductie van het gebruik van

hoogrisicomiddelen (kandidaten ter vervanging) als de correcte naleving van de gebruiksvoorschriften. Ik heb uw Kamer hier afgelopen maart over geïnformeerd (2026Z03541). Inmiddels zijn deze onderwerpen opgenomen in het aanbod van nascholing die moet worden gevolgd om in het bezit te blijven van een bewijs van vakbekwaamheid. Ik beschouw de genoemde motie daarmee als afgedaan.

Precisietechnieken voor de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen

Precisiebespuitingstechnieken voor de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen maken efficiënter en gericht gebruik mogelijk, wat kan bijdragen aan de veiligheid voor mens, dier en milieu en beschermdoelen zoals waterkwaliteit. Om de bijdrage aan veiligheid en beschermdoelen te realiseren, moeten de randvoorwaarden voor de toelating, juist gebruik, en toezicht & handhaving op orde zijn. Binnen het Uitvoeringsprogramma van de Toekomstvisie gewasbescherming 2030 wordt met diverse stakeholders samengewerkt aan het creëren van deze randvoorwaarden. Hieronder ga ik nader in op de reeds gezette en nog te nemen stappen voor het op orde brengen van deze randvoorwaarden.

Op dit moment zijn al minstens vijf type spotsprayers beschikbaar en dat aantal zal naar verwachting groeien. Daarom is het van belang om eenduidige informatievoorziening te bieden over de wettelijke eisen bij toepassing van precisiebespuitingstechnieken. In samenwerking met de partners van het uitvoeringsprogramma is in het Informatiepunt Leefomgeving een document opgenomen dat deze eisen verduidelijkt². Deze informatie zal verder worden ontwikkeld en uitgebreid aan de hand van nieuwe inzichten en ontwikkelingen.

Daarnaast zijn samen met de betrokken partijen de benodigde acties voor de ingebruikname van *equivalente rijdende* precisietechnieken in kaart gebracht. Een techniek is 'equivalent' als de dosering per toepassing hooguit gelijk is aan de dosering met toepassing conventionele techniek waarmee een geheel perceel wordt bespoten. Hierdoor kunnen innovatieve technieken binnen bestaande wettelijke gebruiksvoorschriften worden toegepast. Dit voorkomt dat bestaande wettelijke

2

file:///PROF_P_CW_tcn.cicwp.nl/userdata_cifs_p_cw_tcn_001/PeetersW2/D_uploads/aandachtspunten-gebruik-precisietechnieken-voor-toepassing-van-gewasbeschermingsmiddelen-2026032.pdf

gebruiksvoorschriften moeten worden aangepast om toepassing van innovatieve technieken mogelijk te maken. De focus ligt op *rijdende* precisietechnieken omdat vliegende technieken als spuitdrones in Nederland op dit moment verboden zijn en niet voldoen aan de driftreductie van tenminste 75% van het Besluit Activiteiten Leefomgeving. Drones kunnen wel een belangrijke bijdrage leveren aan precisiegewasbescherming door onkruid-, ziekte- of plaagdruk vast te stellen. Deze data kan omgezet worden in taakkaarten voor plaats specifieke toepassing van gewasbeschermingsmiddelen door middel van rijdende precisietechnieken.

Voor de toepassing van rijdende precisiebespuitingstechnieken binnen het huidige toelatingskader van gewasbeschermingsmiddelen heb ik een onderzoeksvraag uitgezet bij Wageningen Research (WR). Het doel van dit onderzoek is duidelijkheid bieden waar een toepassing met precisietechniek aan moet voldoen om binnen de huidige risicobeoordeling van het toelatingskader van gewasbeschermingsmiddelen zoals dat door het Ctgb wordt toegepast te kunnen worden meegenomen. Het streven van Nederland is te komen tot geharmoniseerde regels op EU-niveau op het bovenstaande. Daarom ben ik blij met de stappen die gezet worden door de ISO-werkgroep en onderhoud ikzelf nauwe contacten met andere EU-lidstaten via bijvoorbeeld het EU permanent comité SCoPAFF (Standing Committee for Plants, Animals, Food & Feed).

Voor het kunnen uitoefenen van adequaat toezicht op het juiste gebruik van precisietechnieken stelt WR een werkplan op in afstemming met belanghebbenden zoals de NVWA. Dit richt zich o.a. op de randvoorwaarden voor dataontsluiting bij de toepassing van gewasbescherming met equivalente rijdende technieken, waaronder digitale registratie, digitale verantwoording en data-eigenaarschap. Zo moeten toepassers van precisietechnieken door middel van data bij toezichthouders kunnen aantonen dat deze technieken binnen de wettelijke gebruiksvoorschriften zijn toegepast. Dit is bijvoorbeeld nodig om vast te kunnen stellen of spots in een groeiseizoen niet vaker zijn bespoten dan het wettelijke gebruiksvoorschrift voorschrijft. Om aansluiting bij de praktijk te waarborgen, wordt het onderzoek uitgevoerd in samenwerking met bovengenoemde overheidspartners en brancheorganisaties.

Met bovengenoemde informatie over de voortgang van de gesprekken met de sector geef ik uitvoering aan de toezegging van de voormalige minister van LNVN (TZ202505-068).

Natuurmonitoring

In 2025 heeft de WUR, op verzoek van LNVN, onderzoek uitgevoerd naar de kennis over de effecten van gewasbeschermingsmiddelen op Natura 2000-gebieden. Het rapport, dat in februari 2026 is verschenen³, laat zien dat gewasbeschermingsmiddelen in Natura 2000-gebieden worden aangetroffen. Tegelijkertijd blijkt dat de ecotoxicologische kennis over langdurige en cumulatieve effecten nog beperkt is. Ook is de huidige monitoring te incidenteel om ruimtelijke en seizoensgebonden patronen voldoende in beeld te brengen.

In het vervolgonderzoek werkt WUR aan de ontwikkeling van een praktisch en wetenschappelijk onderbouwd raamwerk om zowel de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen als de mogelijke ecologische effecten beter inzichtelijk te maken. Daarbij staat de combinatie van modellen en metingen centraal. Modellen bieden inzicht in de verspreiding van stoffen en de locaties waar deze terechtkomen, terwijl metingen nodig zijn om deze voorspellingen te toetsen en de daadwerkelijke blootstelling vast te stellen.

Het project resulteert in twee concrete producten. Ten eerste wordt een gestandaardiseerd monitoringsprotocol ontwikkeld, zodat metingen op uniforme wijze kunnen worden uitgevoerd. Ten tweede wordt een methodiek ontwikkeld waarmee meetgegevens kunnen worden vertaald naar mogelijke ecologische effecten. Hiermee moet beter inzicht ontstaan in de omstandigheden waaronder risico's voor Natura 2000-gebieden kunnen optreden.

Verplichten alternatieven voor toepassen gewasbeschermingsmiddelen

Op 26 november 2024 is uw Kamer geïnformeerd (Kamerstuk 27 858, nr. 683) over het wijzigingsvoorstel van het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden waarin het mogelijk wordt om alternatieven voor gewasbeschermingsmiddelen te verplichten. De Afdeling advisering van de Raad van State (Afdeling RvS) heeft op 13 augustus 2025 een advies uitgebracht⁴ over dit wijzigingsvoorstel (Kamerstuk 27858, nr. 711) waarbij de Afdeling

³ <https://www.wur.nl/nl/nieuws/pesticiden-natura-2000-gebieden-eerste-verkenning>

⁴ <https://www.raadvanstate.nl/adviezen/@150465/w11-25-00111-iv/>

RvS een aantal bezwaren maakt bij het ontwerpbesluit en adviseert het besluit niet te nemen, tenzij het is aangepast. Zij adviseert het ontwerpbesluit na aanpassing opnieuw voor advies aan haar voor te leggen.

De belangrijkste bezwaren van de Afdeling RvS betreffen de onderbouwing van de beoogde maatregelen en het niveau van de regelgeving. Allereerst is volgens de Afdeling RvS in de toelichting bij het ontwerpbesluit onvoldoende onderbouwd hoe de voorgestelde verplichting kan bijdragen aan de doelstelling van bevordering van alternatieven zoals opgenomen in de Europese Richtlijn duurzaam gebruik. Uit de toelichting blijkt namelijk niet onder welke omstandigheden uitsluitend niet-chemische alternatieven adequate bescherming bieden tegen ziekten, plagen en onkruiden. Daarmee is nog niet bekend in hoeverre de grondslag in de praktijk kan worden toegepast. De bescherming van het milieu en de gezondheid van mens en dier zijn daarbij niet gebaat. Verder wijst de Afdeling RvS erop dat op basis van het ontwerpbesluit niet kan worden vastgesteld voor wie de verplichting tot het gebruik van alternatieven geldt en voor welke toepassingen en teelten. Dit zijn evenwel belangrijke elementen, die dan ook ten minste op het niveau van een algemene maatregel van bestuur (het ontwerpbesluit) dienen te worden vastgelegd. Voor zover hiervoor nog nader onderzoek nodig is, dient dit te worden verricht voorafgaand aan het vaststellen van het ontwerpbesluit. Op die manier kunnen de belangrijke elementen van een verplichte alternatieve methode op het juiste regelgevingsniveau worden geregeld.

Vanwege de bezwaren van de Afdeling RvS zal ik het gebruik van alternatieven voor schadelijke gewasbeschermingsmiddelen inbrengen bij de lopende gesprekken over het convenant gewasbeschermingsmiddelen (Kamerstuk 27858, nr. 745). Hierbij wil ik harde afspraken maken met stakeholders aan de hand waarvan het traject van de algemene maatregel van bestuur opnieuw zal worden bekeken.

Monitoringsrapportage uitvoeringsprogramma

Bijgevoegd treft u de monitoringsrapportage 2025 van het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030 (UP) aan.

De monitoring omvat 16 indicatoren, gekoppeld aan drie strategische doelen van het UP. Deze doelen zijn:

1. Planten en teeltsystemen zijn weerbaar,

2. Land- en tuinbouw en natuur zijn met elkaar verbonden en
3. Nagenoeg zonder emissies naar het milieu en nagenoeg zonder residuen op producten.

De indicatoren laten een wisselend beeld zien. Waar er voor het eerste doel goede stappen gezet worden, is dat bij het tweede doel minder duidelijk. Bij het derde doel is weer een wisselend beeld zichtbaar. In totaal laten vier indicatoren een ongewenste trend zien. Dit zijn de living planet index (LPI) en het aantreffen van gewasbeschermingsmiddelen in grondwater, die een onwenselijke trend laten zien en de indicatoren voor chronische en acute normoverschrijdingen in het oppervlaktewater die geen vermindering laten zien waar een afname gewenst is. De LPI geeft een beeld van de gemiddelde verandering in populatieomvang van vrijwel alle inheemse broedvogels, reptielen, amfibieën, vlinder, libellen, zoogdieren en zoetwatervissen. Dit gebeurt door het gemiddelde te nemen van de populatieontwikkeling van alle onderzochte soorten. Voor de LPI is gewasbescherming slechts een van de drukfactoren naast bijvoorbeeld droogte. Bij het aantreffen van gewasbeschermingsmiddelen in het (ondiepe) grondwater is er sprake van een achteruitgang doordat er meer stoffen uit gewasbeschermingsmiddelen worden aangetroffen. De indicatoren voor het aantal chronische en acute normoverschrijdingen in het oppervlaktewater laten geen afnemende trend zien.

Knelpunten in teelten

Naar aanleiding van de aangenomen motie van het lid Van der Plas (Kamerstuk 22112 nr. 4337) vind u bijgevoegd een geactualiseerde lijst met knelpunten in verschillende teelten. Ik heb deze motie oordeel Kamer gegeven met daarbij de interpretatie dat concrete actieplannen op deze korte termijn niet te produceren zijn en dat dit samenhangt met het convenant. Mijn voornemen is om voor het einde van dit jaar een uitgebreidere versie van de lijst van knelpunten aan uw Kamer toe te zenden.

De staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
S.P.A. Erkens